

Introducció

El discurs del mètode està dividit en sis parts, però només la primera, la segona i la quarta part ofereixen un interès filosòfic. La resta de l'obra té interès en la mesura que mostra alguna idea continguda en les parts anomenades abans. En la primera part es trobaran diferents consideracions sobre les ciències, es senten les bases d'una nova teoria del coneixement i s'indica la ruta que ha de seguir la ciència al lliberar-se de la teologia i de qualsevol altre vincle que l'impedeixca la seva constitució autònoma.

La segona part conté les quatre famoses regles del mètode. Les regles estan precedides per una crítica a la lògica clàssica, i en particular al silogisme, que revela la ruptura de Descartes amb el pensament metodològic tradicional, però és en la quarta part on s'exposen les idees essencials de la filosofia cartesiana. Allí s'indica com va arribar a la primera veritat (*pienso, luego soy*) com pot extraure's d'aquesta proposició el criteri de veritat i quina és la natura de la nostra ànima, per a remtar amb la prova de l'existència de Déu.

En la resta de les parts s'examinen temes molts diversos. En la tercera, Descartes exposa la seva moral provisional. En la quinta resumeix les qüestions que contenia el seu tractat *El mundo*, i exposa en particular la constitució i el moviment del cor, i la diferència que hi ha entre l'ànima humana i la dels animals. En la sexta i última part, l'autor ens conta que coses jutja necessàries per a proseguir en l'investigació de la natura i ens revela les raons que el van impulsar a escriure i a publicar la present obra.

Primera part

Per començar aquesta primera part, Descartes ens mostra que la raó és la millor cosa que està repartida en aquest món, ja que tots jutgen que posseeixen tan bona provisió d'ella que encara que els més difícils de contentar en altres matèries no solen apetir més del que ja tenen. No hi ha prou en tindre bon esperit, el més important és aplicar-lo bé.

Descartes comença a introduir les bases del seu mètode, ja que segons ell pareix haver-li donat un mig per augmentar gradualment el seu coneixement i elevar-lo poc a poc fins al punt més alt del que l'ànima i la brevedad de la seua vida pot permetre-li arribar. Primerament, a jutjar-se procura sempre inclinar-se del costat de la desconfiança encara que al mirar amb ànim filosòfic, les distintes accions dels homes no troba quasi ninguna que li parega bana ni inútil. El proposit del llibre és exposar de què manera Descartes ha tractat de dirigir la seva raó.

Tot seguit, Descartes, comença a parlar de la seva infància. Es va educar en lletres i poc a poc es va donar compte que aquestes li produïen tantes dudes i errors que no havia conseguit més profit que el de reconèixer més i més la seva ignorància. En quant a la filosofia diu que va ser cultivada pels més exclosos espírits que han existit als segles passats, i en quant a les demés ciències jutjava que no podia haver-se edificat res solid sobre ciments prou fermes. Una volta va poder, va abandonar els estudis de lletres i va començar a viatjar per a recollir varies experiències i posar-se a prova en els casos que la fortuna li deparava, ja que sempre tenia un inmes desig a distingir allò verdader, d'aló fals per vore clar les seues accions i caminar ferme al llarg de la seua vida. Durant aquestos viatges va aprendre a no creure amb massa seguitat en les coses que sols ser l'exemple i la costum li havien persuadit, fins que un dia va decidir emprar totes les seues forces per a elegir el camí que devia de seguir.

Segona part

Descartes es basa en que els edificis que han emprés i acabat un sols arquitecte solen ser més bonics i millor ordenats que aquells altres que varis han tractat de restaurar, servint-se d'antics murs construïts per a altres fins. Descartes pensa que les ciències s'han format i augmentat poc a poc amb les opinions de varies persones,

no s'arrimen tan a la veritat com els simples raonaments d'un home segons Descartes, molts particulars manen derribar les seves vivendes per a reedificar-lo, obligats pel perill de que la casa caiga. Açò li va persuadir a Descartes per a reformar un estat canviant-lo tot desde els fonaments i derribant-lo per a alçar-lo després. Els seus designis no han sigut mai altres que tractar de reformar els seus propis pensaments i edificar sobre un terreny propi. Si alguna vegada s'haguera pres la llibertat de dubtar dels principis que han rebut i d'apartar-se del camí comú, mai podrien mantindre's en la ruta queha de seguir-se per a anar més dret. Descartes va decidir anar lentament i ser cautelós en totes les coses que almenys podien provocar l'error, ni tan sevol va voler començar a rebutjar per complet cap de les opinions anteriors pugueren haver-se deslitzat en el seu espírit sense haver sigut introduïdes per la raó. Quan era jove estudià lògica, matemàtiques i àlgebra. Açò fou la causade que fora necessari buscar algún altre mètode que estiguera lliure dels seus defectes. Tot seguit, Descartes explica el seu mètode mitjançant les seues quatre regles.

Primer, era no admetre mai com a veradera cosa algo sense coneixer amb evidència allò que era, és a dir, evitar la precipitació, la prevenció i no comprendre res més que allò que es presentara en l'ànima de forma clara i distinta, de manera que no pogués passar-ho en dubte.

El segon era dividir cadascuna de les dificultats que examinara en tantes parts com fora possible i en quant es requirira la seua millor solució.

La tercera regla era conduir ordenadament els seus pensaments, començant pels objectes més simples i més fàcils de coneixer, per anar ascendint poc a poc, fins al coneixement dels més compostos; i suposant un ordre entre aquells que no es precedeixen naturalment uns als altres.

I per últim, la quarta regla dia que fer numeracions tan completes i revisions tan generals que estaguera segur de no ometre res.

Aquestes llargues cadenes li havien donat ocasió per a imaginar que totes les coses que entren en l'esfera del coneixement humà s'encadenen de la mateixa forma amb sols abstenir-se d'admetre com a veradera cap que no ho fos i de guardar sempre l'ordre necessari per deduir les unes de les altres. Com exemple d'açò, posa les matemàtiques que tene diferents objectes, concorden totes en no considera, sinó les relacions o proposicions que es troben en tants objectes.

El mètode ensenya a seguir l'ordre veritable i enumerar totes les circumstàncies d'allò que es busca, conté tot allò que confereix certesa a les regles de l'aritmètica. Amb aquest mètode, Descartes estava segur d'emprar la seua raó de la millor manera que li fora possible. La seua ànima s'acostumava poc a poc a concebir més clara i distintes els objectes. Al ser tant jove, comprengué que no devia cometre aquest projecte fins arribar a una edat més madura.

Tercera part

Una vegada començada la reconstrucció Descartes va formar una moral provisional que consistia en tres màximes.

La primera, obeir a les lleis i costums del seu país (França), conservant la religió en que Déu li havia concegut. Per a saber quines eren les verdaderes opinions, Descartes devia de fixar més bé en allò que feien que en el que deien, i si hi havia varies opinions igualment acceptades es decantava sempre per les més moderades.

La segona màxima fou la de ser el més ferm i resolt que pogués en les accion, i seguir amb tanta constància en les opinions més dubtoses. Entre les opinions deguem seguir les més probables, i encara que no trobem major probabilitat en unes que en altres, deguem decidir-nos per algunes i consederar-les després, no com dubtoses, sinó com molt verdaderes i certes.

La tercera màxima fou procurar sempre verce'rs a sí mateix abans que a la fortuna i alterar els seus desitjos abans que l'ordre del món; i acostumar-se a creure que sols els nostres pensaments estan enterament en el nostre poder, després d'haver obrat el millor que hem pogut en allò tocant a les coses exteriors, allò que no aconseguim és absolutament impossible per a nosaltres. Descartes confesa que es necessita tindre un llarg exercici i reiterades meditacions per a acostumar-se a mirar totes les coses des d'aquest punt de vista; i creu que en açò consistia principalment el secret dels primers filòsofs i disposaven d'aquests pensaments de forma tan absoluta que no els faltava raó per a considerar-se rics, poderosos, lliures i feliços com els demés homes.

Com a concnisió d'aquesta moral, Descartes va tindre la idea de passar revista a les ocupacions diverses que els homes tenen en aquesta vida per a tractar d'elegir lo millor, o siga, aplicar tota la seva vida al cultiu de la seva raó i adelantar tot allò possible en el coneixement de la veritat segons el mètode. Descartes comença a tindre satisfaccions desde que comença a servir-se d'aquest mètode i tots els dies descobria amb la seva ajuda algunes veritats que li pareixien importants ignorades pels demés homes. Açò li omplia la seva ànima.

Les tres màximes es fundaven sols en el proposit de continuar instruint-li, ja que no haguera cregut que deuria d'haver contentar-se amb les opinions ajenes, no hauria pogut limitar els seus desitjos i estar content si no hagués seguit un camí pel qual pensava.

Una vegada segur d'aquestes màximes, i haguent-les col·locades juntament amb les veritats de la fé, decidí desfer-se de la resta de les seves opinions. Durant els nou anys següents, Descartes ronda el món procurant sent espectador i reflexionant particularment respecte a cada cosa, tractant de descobrir la falsetat de les proposicions que examinava mitjançant raonaments clars i segurs. Al destruir totes les opinions pròpies que jutjava infundides, Descartes feia diferents observacions i adquiria moltes experiències que li serviren per adquirir altres més certes.

Al cap d'aquest temps, tractà per tots el mitjos de fer-se digne de la reputació que tenia. Açò li provocà la desició d'allunyar-se de tots els amics i retirar-se a Holanda, en la qual, la llarga duració de la guerra, fou causa de que s'estableisca un ordre tal que els exercits que es mantenen pareixen servir sols per fer goçar als homes d'una major seguretat.

Quarta part

Segons Descartes, les primeres meditacions que realitza són tant metafísiques i fora de lo comú que pot ser no siguen del gust de tot el món, però malgrat açò es sent obligat a parlar d'elles per a que es puga jutjar siels fonaments que adobtat eren prou sòlides. Descartes en aquesta ocasió tant sols vol buscar la veritat i va pensar fer tot el contrari i rebutjar com a absolutament fals tot allò en que puguera imaginar la menor duda.

Primer, Descartes posa en dubte els sentits, ja que de vegades, ens enganyen, va suposar que no hi ha cosa alguna que siga tal com ells ens fan imaginar, i com hi ha homes que s'enganyen al raonar va jutjar que estava tan exposat a errar com qualsevol altre i decidí rebutjar con a falsos tots els raonaments que abans havia pres com a demostracions.

Finalment, considerant que els mateixos pensaments que tinguem estàn desperts poden també ocórrir-se'ns quan dormim, va resoldre fingir que totes les coses que fins ara havien entrat en el seu esperit no eren més certes que les ilusions dels seus somnis. Però va advertir que encara volent pensar que tot és fals, era necessari que ell, que allò que pensava, fo alguna cosa i, al advertir aquesta veritat (pienso, luego existo) era tan ferma i segura que les suposicions més extravagants no eren capaç de conmour-la.

Al examinar després el que ell era i vore que podia fingir que no tenia cap cos algú i que no havia món ni lloc algú en el que no es trobara al pensar en dubtar en la veritat de les altres coses, es seguia molt certa i evidentment que ell era. De manera que aquest jo, o siga, l'ànima per la qual soc el que soc, és enterament distinta del cos.

Després d'açò va considerar allò que requereix per a que una proposició siga verdadera i certa. Aleshores va jutjar que podia admetre com a regla general, que les coses que concebim molt clara i distintament són verdares.

Més tard es donà compte de que el seu ser no era del tot perfecte i va tractar de indagar per on havia après a pensar en algo més perfecte que ell, pero segons Descartes no podia succeir que la idea de un ser més perfecte que el seu ser depenien de la seva natura en quant a aquesta poseeix alguna perfecció.

Per ser iguament repugnant que allò més perfecte siga conseqüència i depenga d'allò menys perfecte que pensar que del no-res provinga algo. De sort que era precis que hi haguera sigut posat en ell per una natura que fora verdaerament més perfecta que ell i que poseira totes les perfeccions de les que ell puguera tindre alguna idea, o lo que és igual, Déu.

Era absolutament necessari que haguera altre ser més perfecte del que Descartes depenguera i del que hagués adquirit tot en quant poseira. Doncs, si haguera sigut ell solament independentment de tot altre, de tal sort que d'ell mateix procedira allò poc que participava del ser perfecte. Per exia identica raó, tot allò que sabia que li faltava advertia que existeixen en Déu.

Per a seber la natura de Déu li bastava considerar si era o no una perfecció posseir les coses de que en ell trobava alguna idea, i segur estava de que cap de les que denotaven alguna imperfecció estaven en Déu. I així notava que el dubte no podia estar en Déu.

Descartes volgué indagar en altres veritats, i haguent proposat considerar l'objecte dels geòmetres, al que concevia com un espai indefinidament extens en longitud, amplada i altura. Després d'açó repasà algunes de les seves demostracions més sencilles, i haguent advertit que eixa gran certesa que tot el món atribueix a tals demostracions es funda tan sols en que es concebeixen d'un mode evident segons la regla.

Però si hi ha molts que estan persuadits de que és tan difícil coneixer allò que siga Déu, és perque no eleven mai en seu esperit per damunt de les coses sensibles i estan tan acostumats a considerar-ho tot com la imaginació que allò que no és imaginable els pareix intel·ligible. Segons Descartes, els que volen fer ús de la imaginació per a comprendre aquestes idees són com els que per a percibir els sorolls, voleren servir-se dels ulls.

Perque si tenim una seguretat moral pareix que no pugam ningú posar-les en dubte quan es tracta d'una certesa metafísica no es pot negar a no ser perdent la raó per a no estar totalment segur el haver notat que podem imaginar en somnis que tenim altre cos. Per molt que Descartes s'esforça en estudiar als filòsofs antics no pot negar l'existència de Déu, ja que Déu és un ser perfecte del qual prové quant hi ha en nosaltres. Doncs es segueixen que les nostres idees o emocions no puguen menys de ser verdares, és perque hi ha en elles algo confús i oscur.

Més si no supiesem que tot el que és real i verdader prové d'un ser perfecte i diví per clares i divines que siguen les nostres idees. Després de que el coneixent de Deu i de l'ànima ens han assegurat la certesa d'aquesta regla, resulta fàcil coneixer que els ensomnisque imaginem al dormir no deuen fer-mos dubtar en manera alguna de la veritat que tenim quan estem desperts. I en allò que respecta al error més freqüent en somnis poc importa que ens done ocasió per a desconfiar de la veritat de tals idees, ja que poden enganyar-nos de igual manera encara que no estigueren dormint. Desperts o dormits no deguem deixar-nos persuadir mai si no és per la evidencia de la raó.

La raó no ens diu que allò que vegem o imaginem siga verdader, pero sí ens diu que totes les nostres idees deuen tindre algún fonament de veritat.

Quinta part

Per a Descartes, Déu ha establert en la natura i les nocions de la qual ha imprès en les nostres ànimes. Tot seguit, Descartes comença a enumerar les principals idees del seu tractat sobre el món. Va tindre la intenció de posar en ell el que creia saber abans de escriure sobre la natura de les coses materials.

Si Déu creara ara en els espais imaginaris prou materia per compondre-la i agitant diversament i sende ordre les varies parts d'aquesta materia, formara un caos tan confús com poden fingir-lo als poetes i es limitara després a prestar el seu concurs ordinari a la natura deixant-la obrar segons les lleis per ell establertes. Va descriure primerament aquesta materia i tractà de representar-la de tal manera que no-res hi ha en el món, més clar intel·ligible, doncs fins va suposar expresament que no hi ha en ella cap d'aquestes formes o qualitats ni cosa alguna coneixement de la qual no fora tan natural en les nostres ànimes. Després tractà de demostrar totes aquelles sobre les que poguera haver algun dubte i procurà provar que són tals que no podria haver cap món on no es compliren. Després demostrà com la major part de la materia d'aquest caos devia estar disposada i arreglada d'una manera que la fera semblant al nostre cèl, algunes de les seves parts devien formar una terra, i altres planetes, altres cometes i altres un sol i les estrelles fixes. Afegia a açò moltes coses sobre la substància, la situació, els moviments i demés qualitats d'aquests cels i astres; de tal manera que creia dir allò suficient per fer comprendre que res s'observa en el d'aquest món que no puga observar-se en un altre semblant.

Aleshores, va decidir ocupar-se de la terra en particular, i encara suposant expresament que Déu no hagués donat cap pes a la materia de que estava composta, no per això deixarien totes les seves parts de dirigir-se cap al centre, al igual que el model aristotèlic.

No volia deduir de totes aquestes coses que aquest món haja sigut creat de la mateixa forma que ell exponia, de manera que si al principi no li hagués donat més forma que la del caos, amb no haber establert les lleis de la natura i d'haver-li prestat els seus concurs per obrar com ell acostuma, totes les coses que són purament materials haguessen pogut arribar a ser tal com ara les veiem. La seva natura és molt més facil de concebir quan es veuen naixer poc a poc d'aquesta manera que quan es consideren fetes del tot.

Per a que puga vore's de quina forma tractar d'aquesta manera, Descartes dona la explicació del cor i les arteries. Les causes verdaderes d'aquest moviment és la diferència que s'adverteix de la sang que ix de les venes i la que ix de les arteries.

Sexta part

En aquesta part, la última, Descartes ens dona les raons del perquè es publica el llibre. Per a ell, les experiències són més necessaries quan més avancem en el coneixement, ja que al principi es preferible servir-se únicament de les que es presenten únicament en els nostres sentits i que no podem ignorar per poca reflexió que fem per la raó de que aquestes enganyen amb freqüència quan no es coneixen les causes més comuns perquè les circumstàncies de que depenen son quasi sempre tan particulars i tan petites que és molt difícil reparar en elles. Però l'ordre que en açò va dur, va ser el següent: primer procurà trobar en general els principis o primeres causes de tot allò que en el món és o pot ser. En segon lloc quins eren els primers i els més comuns efectes que podien deduir-se d'aquestes causes. En tercer lloc, va voler descendir a les més particulars, que es presentaren davant ell de forma tan diversa queno va creure que fora possible, a l'ànima distingir les formes o especies de cosos que hi ha a la terra.

Resumint: com ja hem dit en la introducció, els capítols d'interés filosòfic son la primera, la segona i la quarta part. En la primera part, ens explica en quines ciències es basa el seu mètode. En la segona, ens explica les regles del mètode; i en el quart, les raons per a dubtar de la veritat. I una petita opinió personal, podem dir que el llibre és una kkk de vaca i el treball un torro.

René Descartes. Vaja tio més lleig, vaja napia